

ACC. N:R M. 16496:1-5.

Landskap: Blekinge Upptecknare: Manfred Magnusson
Härad: Bräkne Berättare: " Svängsta
Socken: Asarum Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1965 Född år 1891 i Asarum

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

*36 ästlökar. s. 1-5.
(teckn. a° s. 1 ö. 5.)*

N. No. 184

Skriv endast på denna sida.

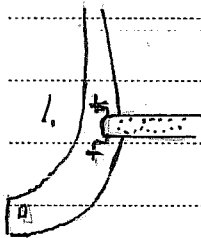
HÄSTLOKOR

1. Minns Ni bogträn (hästlokor) med dragkrampor av järn. Var kramporna ledade eller fasta. Eller hade man i stället för krampor små järnhyskor.
2. Var själva draget på sådana bogträn av läder eller järn eller båda delarna.
3. Hade dessa bogträn hål, järnfästen eller läderöglor för mankremmen upptill.
4. Fanns det hål för bringrem. Eller järnbeslag med länk.
5. Var sådana bogträn alltid stoppade med skinn och hår eller använde man till dem även lösa putor. Utgjordes putan av en sluten ring eller bestod den av två olika delar. Kunde de lösa putorna vara försedda med korta remstumpar för att knäppas eller spikas fast vid bogträna.
6. Har man använt bogträn med krampor alldeles utan stoppning eller puta.
7. Använde man förr på bogträn med fast stoppning en liten extra skindyna över hästmanken för att skydda den för skavsår från mankremmen.
8. Hur kallas denna dyna: mankdyna, nackdyna o. s. v.
9. Hur fastgjordes mankdynan vid bogträna: trädde den på mankremmen med hjälp av små öglor.
10. Är mankdynan nu ur bruk och varför i så fall.
11. Är bogträn med dragkrampor fortfarande i bruk. Eller har de efterträtts av en senare modell med genombrutna, springformiga dragremöppningar. Utgöres anordningen för bringremmen på dessa bogträn av järnbeslag, som på ena träet bildar en ögla och på det andra ett hak, över vilket den färdigspända remmen kränges vid påselningen. Hur kallas denna senare modell: "värmlandsbogträn", "värmlandslokor", "jämtlandslokor" o. s. v. Har denna modell uteslutande köpts i affärerna eller har den tidigare även tillverkats i bygden.
12. När upphörde den hantverksmässiga bogträtillverkningen i Er bygd och när kom fabriks tillverkade bogträn i bruk. Namnge några bogträ- och seldonsfabriker och redogör för deras alster: olika sorters bogträn, Olika sorters däcklar.

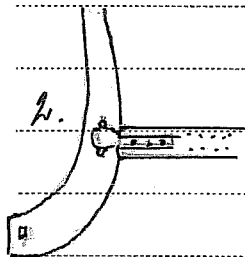
20. 5. 1965

HH

1) Bogträ med dragkrampor av järn var den rådande modellen. Kramporna kunde vara lite olika. Den äldsta modellen var den enligt fig. 1. Denna avlöstes vid skiftet (18-1904) av två krampor en på bogträdet och en på draglädret som fig 2.

Dessa systemen var ledbara.

2) Djävla draget var alltid av läder, någon gång försökt med drag av järn, men selen blev inte så smidig med detta varför man helst använde läder.

3) Bogträ var upptill försedda med läderöglor för mankesummen. Två öglor borde det vara på varje bogträ, man kunde då höja eller sänka mankesummen allt efter hästens storlek.

4) På bogträ var uttill bestagna bit för bringsummen, detta system avlöstes på 1920 talet med

järnbestyg med länk. På det ena bogträdet hängde då länken i en ögla, på det andra fanns en krok och vid knäppningen hölltades kroken i en passande ögla på länken.

5) Bogträet låg alltid mot en putta av läder, stoppad med svinbunt. Puttan följde bogträet runt om, var alltså öppen mot till vid bringan, särskild nackputta behövdes inte då. Puttan var försedd med kute remmar som spändes om bogträet, dessa remmar förmådde dock inte hålla puttan på plats utan fästes därför i bogträet med små spikar.

6) Till finare seber hade man bogträ utan puttar, det var ju inte då frågan om några tunga last. En manteldepå fanns dock till dessa seber, som skydd för mantelrummen. Stundom sågs en och annan av dessa finseber med bogträ klädda med fast skinn på innesidorna.

7). På bogträsputen gick runt om bogträen låg den även över manken väfve någon extra puta där inte behövdes.

8). Manteldynan, där den förekom, kallades maskaputa.

9). Mantrummen trädde genom läderöglor på manteldynan.

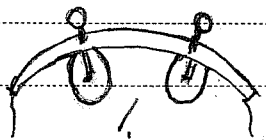
10) Stumma förekommer inte manteldyna. Alla selor som nu bezeugas har bogträsdyna runt om bogträen. De fins selorna med manteldyna, om de nu finns, hänger kanske i en undanvänd väi som minne från tiden som varit.

11) Bogträn med dragkamper av järn är nu i bruk, de har efterträttes av det gamla bogträets gamla draglådor. Ringrummen är färdigpänd, fasthängande vid det ena bogträet och kringes på en kant på det andra, vid påsebring. Denna selmodell går under namnet av kändaamlade och har

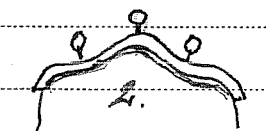
hit kommit genom försäljning i redskapsaffärer
eller genom agenter. Bortens redskapsaffärer upptog
tillverkningen varför även värbandsutens till-
verkade här i orten kunde köpas.

12) De bogträen som beagnades här i orten var
tillverkade av hantverkare. En och annan smickare
eller vagnsmakare kunde med den tillverkningen,
möjligen förekom fabriksgjorda bogträen på reder
som köptes färdiga i affärer eller av agenter. Bogträen
var i stort sett av samma typ, blanda för finslar
och grövre för arbetsdon. På finslar förekom dock
för bogträen med vängda toppar och där utsträckt
i snäckform.

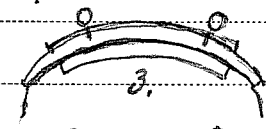
21. Däcklar var av lite olika form. De allra äldsta var
av trä, två ovda träskivor klädda med skinn, lägg
på varsin sida av ryggen, från dessa skivor gick
två ständer som höll däckelbigen med tygel-
åringar

uppe, även lägen och ständerna var av trä. Dessa däcklar var utmärade och vackert målade. Med tiden byttes träbigen ut med en sådan av järn. Fig 1.

Till finselen, som tillkom i slutet av 1800-talet, var däckeln styv och hade en extra tygglring på toppen, i den lögte en tyggl som hade till uppgift att hålla hästens huvud uppe. Det var ju ena stillet på hästen då hon var huvudet högt. Fig 2.

En annan däckel var en grov rem fastgjord vid en dyna eller ett stycke filt, den var ledig och mera behaglig än de föregående. Fig 3.

Den däckel som nu bevaras, där det finns hästen, är av två läderdynor förenade med en grov rem och torde vara den mest behagligaste för hästen. Fig 4.